

O významu okultního vývoje člověka pro jeho schránky a jeho jáství

Rudolf Steiner

Předmluva

Aby mohl být doplněn obraz toho, jak se historicky vyvíjelo anthroposofické duchovně vědecké hnutí během první čtvrtiny 20. století, budou zde uvedeny některé detaily z uvítacího proslovu, který pronesl Rudolf Steiner k haagským posluchačům při zahájení těchto přednášek. Vyzvedl tehdy, že tyto přednášky jsou pro něho slavnostním aktem, neboť je to první přednáškový cyklus, který mu bylo dopřáno konat v rámci nově založené Anthroposofické společnosti. Jejím založení předcházela rozchod s tehdejší předsedkyní Theosofické společnosti, která chtěla čelit rostoucímu porozumění pro křesťanství, k němuž došlo v důsledku činnosti Dr. Steinera, založením řádu „Hvězda Východu“. Tomuto řádu měla být podřízena veškerá organizace Theosofické společnosti a sloužit jí za propagační nástroj, aby mohla být připravena půda znovuobjevivšímu se Kristu v jistém indickém chlapci. Tím se Theosofická společnost, která až dosud měla být společenstvím lidí, usilujících o duchovní poznání na neutrální půdě způsobem objektivním a v rozsahu co nejširším, měla stát činitelem ve službách místních ambicí a osobních cílů, aby tak mohla dosáhnout rozhodujícího vlivu také v západních zemích. Tím byla rozbita základna, na níž mohlo být spolupracováno. Místo svobody bádání a vnitřního dobývání si duchovního obsahu prohloubeným vědomím, měla být s použitím sugestivních prostředků a za vymáhání osobních slibů věrnosti vnucena dogmata, která se již nechtěla dovolávat svobodného uvážování, nýbrž vyžadovala autoritativní podřízení. To bylo ovšem v rozporu se zásadami a uznanými předpoklady, za nichž byla spolupráce sjednána. Proto když mělo nastat donucování pomocí těch, kteří se v německém duchovně vědeckém hnutí k tomu ochotně propůjčili, muselo to být energicky odmítnuto.

Jako vždy, když dojde k odmítnutí touhy po moci, reaguje se obvykle ihned osočováním těch, kteří se tomuto požadavku nechtějí podvolit a nejučinnější zbraní je při tom věci jednoduše převrátit v opak (jak tomu bylo také v tomto případě). To, co bylo z morální nutnosti potíráno, to se prostě přišlo na kabát protivníkovi. Proti těmto věcem se Dr. Steiner ve svém úvodním proslovu obrací a vítá právě provedené odpoutání se od theosofického hnutí jako osvobození.

Založení Anthroposofické společnosti předcházelo seskupení se ve „Svaz“ o Vánocích 1912 po proslovení skvostných přednášek o „Bhagavadgítě a Pavlových dopisech“, jež dokazují, oč hlouběji pronikl Rudolf Steiner do tajů pradávnej moudrosti, než ti, kteří dovedli orientální moudrost toliko zahřívát, podávající ji materialistickou formou a bez jakéhokoli smyslu pro dějinný vývoj. Rudolf Steiner s obdivem uznává velikost pradávnej moudrosti a začleňuje ji zároveň do vývojového proudu lidských duchovních dějin. Vidí v křesťanství naplnění toho, co bylo připraveno starou mysterijní moudrostí a líčí postup, kterým se uskutečňovala tak zvaná involuce a evoluce. Téma „Bhagavadgíta a Pavlovy dopisy“, vytvářející spojení mezi starou orientální moudrostí s křesťanstvím, bylo něčím přímo daným ve chvíli, kdy se odloučení anthroposofického hnutí od hnutí theosofického stalo nezbytností. Dávnej moudrost neměla snad být méně ceněna a méně obdivována, ale svobodně měly být přítom také hlásány ony pravdy, jež jsou obsahem křesťanství. Bylo třeba zdůraznit nutnost proměny okultních

metod vzhledem k proměnám, které prodělala během uplynulých století také samotná lidská bytost.

Nikoli nejmenší příčinou těžkých zmatků v Theosofické společnosti byla právě neznalost těchto věcí. Chtěla naočkovat Evropanovi orientální metody a těmito rozvíjet jeho vnitřní nazírání, ačkoli pro kultivaci jeho osobnosti existuje naprosto odlišná vývojová cesta duše. Časové přizpůsobení a obnovení metod, vedoucích k duchovnímu poznání, je již dáno jak proměnou jeho snivých duševních sil v jasné ostré rozumové schopnosti, tak i zpevněním jeho fyzického organismu. Musí proto usilovat o duchovní poznání pomalou cestou bdělého vědomí a vnitřní aktivity. Do podvědomé sféry nesmí být dnes zasahováno. Tato závažná skutečnost, vedle ještě jiných věcí, o nichž bude hovořeno v úvodu cyklu samého, činily radikální rozchod s Theosofickou společností nutností. Tím jedině mohly být sjednány podmínky pro zdárný rozvoj anthroposofie, vybudované na podkladě křesťanské esoteriky a přírodovědeckého myšlení.

Od cyklu „Bhagavadgíta a Pavlovy dopisy“, předneseného v Kolíně, vede spojovací čára k cyklu „O významu okultního vývoje člověka pro jeho schránky a jeho jáství“, jenž byl proslaven v Haagu. Téma přednášek, jimiž se tato kniha zabývá, bylo zvoleno po zralém uvážení v době, kdy si lidé tak rádi zahrávají s transcendentními věcmi, kdy se šíří po celém světě tak mnohé, co nemůže lidem prospět, nýbrž jim jen uškodit, v době, kdy se tak málo klade důraz na nutnost nejpřísnější morální sebekontroly a na zachování střízlivého zdravého lidského rozumu, schopného postavit člověka náležitým způsobem do praktického života. V těchto přednáškách se vniká ještě intimněji do oné oblasti, jejíž základy byly vybudovány předtím Rudolfem Steinerem v jeho spisech.

Jako posvatný, vážný úkon označuje přednášející tento cyklus, který mohl být konán jako první po osvobození se od toho, co určitým způsobem přece jen poutalo okovy svobodný duchovní vývoj. „Okovy“ – praví – „jež bychom, chtějíce skutečně kráčet s požadavky spirituálního vývoje, museli shledávat stále nesnesitelnějšími. Jde tu o osvobození, s nímž musí z našich řad odtáhnout, doslovně odtáhnout to, co žilo dříve mezi námi jako brzdicí myšlenky, které dříve uvnitř naší práce – nechci se blížeji šířit o způsobu, jak to bylo praktikováno – přece jen působily.“

„Velmi mnohému musí být porozuměno, milí přátelé“ – pokračuje dále – „neboť to, jak například naši odpůrcové vystoupili v Německu – což nás vedlo k nutné obraně – to se všude prokázalo být v každém ohledu opakem toho, o čem musí být opravdovým okultním hnutím usilováno, ukázalo se být v podstatě v podobě objektivních nepravd touhou po tyranizování.“

Opravdový okultista může dospět jen k tomu, nemít nic společného s těmi, o nichž ví, že nemohou k němu náležet, to znamená, nemít je ve svých řadách. Jediným principem, který se má v okultním hnutí uplatňovat, je pozitivní práce a právo nestarat se o ty, kteří pracují na jiné základně (*bázi*).“

Nárokování si tohoto práva nazývá Rudolf Steiner „pradávným svatým kritériem opravdového porozumění pro okultismus“.

Marie Steinerová

K předmluvě

Z díla Rudolfa Steinera „Cesta mého života“ vyjímáme následující stat', která by měla doprovázet jako průvodní slovo všechny ony přednášky proslovené k veřejnosti, které na naléhavé přání členů anthroposofické společnosti vyšly nejprve jako soukromé tisky a které jsou nyní zpřístupňovány veřejnosti v knižní formě:

„Jako výsledek má anthroposofické činnosti vyplynulých věcí: Za prvé moje uveřejněné knihy, za druhé velká řada kursů, jež byly původně myšleny jako soukromý tisk a měly být prodávány pouze členům Theosofické (později Anthroposofické) společnosti. Byly to záznamy, jež byly pořízeny více nebo méně zdařile během přednášek a jež pro nedostatek času nemohly být zkorigovány. Mně samému by bývalo nejmilejší, kdyby mluvené slovo mohlo zůstat slovem mluveným. Členové se však dožadovali soukromého tisku kursů. A tak došlo tedy k jeho uskutečnění. Kdybych byl měl dosti času, pak mohlo odpadnout ono od počátku užívané omezení „jen pro členy“. Od tohoto bylo tak jako tak po době jednoho roku upuštěno.

V této „Cestě mého života“ je třeba především říci, jak se mé uveřejněné knihy a tyto soukromé tisky začleňují do toho, co jsem vybudoval jako anthroposofii.

Kdo chce sledovat můj vlastní vnitřní zápas a moji práci spojenou s tím, aby mohla anthroposofie předstoupit před vědomí přítomné doby, musí tak učinit na podkladě mých všeobecně zveřejněných spisů. V nich jsem se také vypořádal s veškerým současným úsilím o poznání. V nich je podáno to, co se mi postupně stále víc a více formovalo v „duchovním zření“, co se stalo – zajisté v mnohém směru nedokonale – stavbou anthroposofie.

Vedle tohoto požadavku – vybudovat anthroposofii a sloužit při tom pouze tomu, co vyplynulo z úsilí předávat sdělení z duchovního světa dnešnímu všeobecně vzdělanému světu – přistoupil nyní požadavek vyjít vstříc také tomu, co zaznívalo z řad členstva jako potřeby duše, jako touha ducha.

Byla zde především silná touha slyšet evangelia a bibli v pojetí, jež podává anthroposofie, když je prozáříme jejím světlem. Bylo zde přání slyšet něco o těchto zjeveních v přednáškových kursech.

Zatím co se interní přednáškové kursy konaly ve smyslu tohoto požadavku, přistoupilo k tomu ještě něco jiného. Těchto přednášek se účastnili pouze členové. Ti byli obeznámeni se základními prvky anthroposofie. Bylo k nim tedy možno mluvit jako k těm, kteří již mají za sebou určité poznatky z anthroposofického oboru. Charakter těchto interních přednášek byl tudíž takový, jaký nemohl být použit ve spisech určených veřejnosti.

O těchto věcech jsem tedy mohl mluvit v interních kroužcích takovým způsobem, který bych nutně musel jinak pozměnit, jestliže bych o nich hovořil veřejně, pokud by vůbec mohlo být o nich veřejně hovořeno.

Takže při existenci dvojích spisů – veřejných a soukromých, je zde skutečně něco, co pochází ze dvou naprosto rozdílných základů. Zcela veřejné přednášky jsou výsledkem toho, co ve mně zápasilo a pracovalo; v soukromých tiscích spoluzápasí a spolupracuje Společnost. Naslouchám záchvěvům duševního života členstva a můj postoj při přednáškách vyplývá z mého vžívání se do toho, co takto slyším.

Již pro tento způsob práce na podkladě skutečných duševních potřeb členstva nutno soukromé tisky posuzovat jinak než to, co bylo od samého svého počátku myšleno pro veřejnost. Měly obsahovat ústní sdělení, jež nebyla určena pro tisk, neboť to, o čem bylo hovořeno, to bylo odposloucháno v té nebo oné době duševním potřebám členstva.

Co je psáno ve veřejných spisech, to odpovídá požadavkům anthroposofie jako takovým. Na způsobu pak, jak se vyvíjely soukromé tisky, spolupracovala v použitém smyslu duševní konfigurace celé společnosti.“

Úvodní slova k přednáškovému cyklu

Haag 20. 3. 1913

Milí přátelé,

jsme zde poprvé shromážděni k přednáškovému cyklu od doby, co ti z našich přátel, kteří mohli poznat naše současné úsilí, se spojili se členy dřívější německé Theosofické společnosti, která – nemůžeme to nazvat jinak – byla z naší společnosti vyloučena. Je zapotřebí, milí přátelé, abych ve chvíli (pro mne obzvlášť slavnostní), kdy vás mohu pozdravit – v souvislosti s konáním tohoto cyklu, připojil několik slov k tomuto srdečnému, upřímnému pozdravu.

Je to nutné z toho důvodu, že naši přátelé snad ještě často budou v nejbližší době při různých příležitostech a na různých místech muset hovořit o pravém stavu událostí, které se v poslední době odehrály mezi námi a našimi přáteli. Z mnohých příspěvů a projevů jsme mohli vidět, že tu a tam nebylo pocíťováno jako přirozené to, že jsme na své přednášky nepřipouštěli členy theosofické společnosti, pokud je spravována z Adyaru. Ukázalo se, že toto nutné opatření nebylo všude pocíťováno ihned jako tak nezbytně nutné; na mnoha místech vládlo mínění, že pro zachování pokoje atp. bychom udělali lépe, kdybychom nesáhli tak přísně k takovému opatření.

Ale přece, milí přátelé, když uvážíte vše, co se stalo, budete moci, ba dokonce budete muset před každým hájit, že v daném vážném okamžiku se muselo k tomuto opatření sáhnout. Neboť totiž musíte uvážit, že německá sekce snad nevystoupila (jak by se to mohlo formálně vykládat) z theosofické společnosti, ale byla ve vší skutečnosti přece vyloučena. Vyloučena s důvodem, který formálně možno definovat zcela zvláštním způsobem, že zde dokonce byla odvaha říci, že německá sekce nějak porušila stanovy theosofické společnosti. Prohlašuje se totiž, že tato německá sekce vyloučila ze svého složení členy Hvězdy Východu, tedy vyznavače určitého názoru.

Je nutné uvážit, že druhá strana napřed udělala všechno, aby německá sekce nemohla jinak, než – nikoli členy Hvězdy Východu, ale – osobnosti, které v Německu přicházely v úvahu jako členové Hvězdy Východu, skutečně nepřipouštět již k přednáškám německé sekce. Neboť v okamžiku, kdy Hvězda Východu začala pronikat do Německa, postavila se s vysloveně nepřátelským úmyslem proti německé sekci; hlavně se snažila vyjadřovat systém, který se mimo jiné zase (mohli bychom říci) tak skrytým zvláštním způsobem projevil v posledním, březnovém „Theosofistu“.

Osobnosti, vlajkonosi Hvězdy Východu, se snažili líčit naši práci tak, jako kdyby se nám jednalo o to, vylučovat z našich snah nějaký duchovní názor, stanovisko. Tím byl veden proti

německé sekci útok, spočívající vesměs jen na objektivní nepravdě. A všechna opatření, jež byla mírnější povahy, zůstala neúčinná proti podrývání, které se stále přiostrhovalo v tom směru, že se hanobil před celým světem veškerý charakter našich snah. Nakonec jsme byli nuceni prohlásit (v zájmu možnosti naší práce), že nemůžeme jít pohromadě s těmi osobnostmi, které se v Německu připojily ke Hvězdě Východu. Ale podobné útoky přicházely od osobností Hvězdy Východu také ze zahraničí. Opatření, které zde bylo učiněno proti Hvězdě Východu nebylo ničím jiným, než obranným opatřením, a kdo je líčí jinak, ten to neříká správně. Bylo to nutné obranné opatření, vyprovokované skutečností, že naše práce by byla nejen rušena, ale naprosto znemožněna, kdybychom k tomuto opatření nesáhli.

Naši práci možno skutečně charakterizovat poukazem na to, že existovaly mezi námi lóže, které pracovaly docela jinak nežli my, a přesto jim nebyl ani vlas zkřiven. My jsme uznali všechny lóže, které se stavěly na docela jiné stanovisko než naše. Ale když potom v souvislosti s výslovným podrýváním ze strany Hvězdy Východu měly být založeny lóže, které již ve svém názvu nesly útok nejen na naši práci, ale na pravdivost a čestnost našeho smýšlení, pak bylo obranné opatření nutné z toho důvodu, že bychom se byli stali nepravdivými lidmi, kdybychom byli takové lóže nějak tvořili. Tak jsme byli přivedeni k nutnosti, buď se stát hluboce vnitřně nepravdivými, nebo se chopit tohoto obranného opatření proti členům Hvězdy Východu.

Vždy je možné v prazvláštním světle líčit tuto taktiku (nejprve někoho donutit k nějakému jednání a potom takové jednání označit za nezákonné). Smím říci, že vlastně u mála opatření ve světě se stalo, aby se lidé chovali takovýmto způsobem; to zůstalo vysokou měrou přece jen vyhrazeno dnešní theosofické společnosti.

Když dále čtete přípis, který k nadcházejícímu vyloučení německé sekce byl podán paní Besantovou generálnímu sekretáři tehdejší sekce, tu nebudete moci považovat tento přípis za nic jiného – než za skutečné vyloučení; budete si muset říci: kdyby jej německá sekce nebyla takto brala, pak by se postavila na nepravdivou půdu.

Ale potom musíte uvážit, že těmto věcem předcházela oběžník z mé strany generálním sekretářům, kde bylo podrobně vyloženo, jak se věc vlastně měla. Tento oběžník obsahoval skutečné podklady pro posouzení stavu věcí. Musel jsem dospět ke smutné zkušenosti, že mimo generálního sekretáře skandinávské sekce, který však mezitím odstoupil, nebyla ani jediná osobnost ve sboru generálních sekretářů a generální rady, která by projevila ochotu zabývat se tím, co jsem předložil. Vše, co vycházelo od generálních sekretářů, bylo postaveno tak, že předem se předpokládalo, že všechna líčení z Adyaru jsou ta jediné směrodatná, co jediné mohlo sloužit za podklad k posouzení stavu věci. Je to smutná zkušenost, která vyplynula jako výsledek mého tehdejšího oběžníku. Je možno říci: Mohla se nás zmocnit oprávněná bolest nad osudem theosofické společnosti, když jsme museli zjistit u celé korporace tuto všeobecnou hluchotu k docela otevřeně mluvícím skutečnostem.

A koruna celému tomu systému byla nasazena řečí, kterou paní Besantová v Adyaru pronesla, kde ukázala, jak jí schází jakákoli možnost získat vztah k potřebnému citu pro povinnost, který musíme mít, abychom skutečnosti nejprve ověřili a potom teprve něco tvrdili. Paní Besantová tvrdila, jak známo, že moje výchova byla vedena jezuity. Není možno říci něco, co by absurdnějším, bláhovějším způsobem bilo do tváře – veškeré, veškeré pravdě, nežli tvrzení, vržené první osobností vedení theosofické společnosti do shromáždění v téže době, kdy jsme v Kolíně za přítomnosti četných přátel i z této země měli přednáškový cyklus, ve

kterém jsme znovu mohli potvrdit, že jsme se snažili stát pevně a pravdivě na pravdivé půdě staré theosofické společnosti.

Měla by se pocítit, milí přátelé, celá anomálie takové skutečnosti. Nejen že se stalo toto, ale paní Besantová měla odvahu, ne záviděníhodnou odvahu, že na skutečnosti, které jsem vylíčil v čísle „Mitteilungen“ (kdy jsem byl poprvé donucen tyto skutečnosti vylíčit), učinila odpověď, v jejímž závěru pronesla slova, že to jsou její poslední slova v této záležitosti.

Milí přátelé, po dosavadních zkušenostech by možná mohlo být – může zde snad existovat taková možnost – že jsou zde v theosofické společnosti lidé, kteří na takovou odpověď ještě něco dají. V této odpovědi by se mohlo hledat slovo, které by odpovídalo objektivní pravdě; nic by se nenašlo, neboť v této odpovědi je všechno postaveno přímo na hlavu. A sice tak, že toto stavění na hlavu se provádí za ohromného slovního harcování. Je přímo podivuhodné, že se může najít někdo, kdo je schopen takovým způsobem stavět věci na hlavu; každá věta v oné odpovědi obsahuje něco, co je opakem toho, co se stalo.

Při berlínské valné hromadě nebo shromáždění Anthroposofické společnosti jsem ani slovem nepoukázal na tento článek, abych ještě více nevyčerpával čas, který byl již silně omezený. A nechci se ani dnes zabývat tímto článkem, který si stačí jen přečíst, aby každý viděl, z jakého ducha vyplynul.

Jen se chci zmínit o jedné věci, neboť ta není hned sama z toho vidět. Na konci se nachází věta, která zní asi takto: Dr. Steiner praví, že pamflet Dr. Vollratha – je míněn tištěný pamflet, o kterém byla tak nesnesitelným způsobem řeč na předcházející valné hromadě – ten že neobsahuje nic jiného než jistá opakování, která mu paní Besantová zaslala ohledně jeho vyloučení.

Kdo umí číst, ten může vidět, že zde přece paní Besantová praví, že tento dopis, výzvu od Dr. Vollratha ... měla po ruce ..., ba říká více: „Jestliže onen dopis neobsahoval nic více než onen pamflet, který mně zaslal Dr. Vollrath, tedy to musí být velmi nevinné.“ Jestliže však paní Besantová tvrdí, že pamflet by musel být nevinný, tak opakuje obvinění, která byla obsažena v onom tehdejší prohlášení (výzvě) Dr. Vollratha paní Besantové, jelikož přece praví, že to bylo nevinné.

Mezi těmito obviněními se nachází například bod, že Dr. Vollrath se musel proti mně obrátit, poněvadž hrabivým způsobem požívám příliš vysoký plat a poněvadž moje cvičení jsou tak černomagické povahy, že četní lidé prý onemocněli, mnozí prý zemřeli ... a že všechna ona cvičení měla zase za účel získat magické síly a nikoli poznání... a tak podobně. O všech těchto věcech tvrdí Vollrath, že je ochoten je dokázat, požádá-li o to paní Besantová.

To byl dopis, který zaslal Vollrath do Adyaru. Tento dopis měla paní Besantová u sebe, a zmíněné věci byly jeho podstatnou částí. Paní Besantová o tom praví: „Jestliže Dr. Steiner tvrdí, že tento pamflet obsahuje jen opakování oné tehdejší výzvy, pak musí být tento pamflet velmi nevinné povahy.“ Tedy paní Besantová před světem nazvala tyto obžaloby (že Dr. Steiner se chtěl obohatit, zatímco každý plat odmítl – a že dával cvičení, která jsou prý černomagické povahy, která činí lidi nemocnými, ze kterých lidé dokonce umírají), tato obvinění nevinnými, aby vylíčila světu svým způsobem tento případ. Tak vypadá to, co v únorovém sešitu „Theosofistu“ paní Besantová znovu servírovala svým přívržencům.

K těmto slovům bych nechtěl již nic připojovat; neboť tyto věci jsou skutečně stále méně snesitelné, čím více k nim něco připojujeme. Chtěl bych se jen zeptat, zdali naše pocity, které jsme měli teď v Berlíně, když se naši přátelé rozhodli vyvinout úsilí, aby se konečně věc skoncovala, zdali tento náš pocit byl oprávněný, neboť předpokládáme, že naši přátelé by sami měli pocit, že je nemožné, abych mluvil k těm, kdo se nadále nazývají vyznavači paní Besantové. Porušili bychom všechny okultní zásady, kdybychom chtěli mluvit k lidem, kteří nás – smím-li toho výrazu použít – vyhodili, kteří nás vylíčili takovým způsobem, jak se to zlíbilo paní Besantové.

Zabývat se věcmi jako březnovým „Theosofistem“ se mi protiví tak, že to nechci dělat. Neboť to, co je zde ponořeno do cukrově sladké omáčky, je nejskrytější útok, jaký si jen lze představit. Zásadně stojíme na stanovisku – jak jste viděli ze stanov Anthroposofické společnosti, že k nám může přijít každý. Ale ti, kdo nedovedou vidět do pravdy v záležitosti, o kterou jde, ti prohlašují zásadně, i když k nám chtějí přijít, že by nás vlastně chtěli mít venku z naší společnosti.

A způsob, jakým se zachovali generální tajemníci, dokazuje, že by od nás bylo nepravdivé, kdybychom teď učinili jiné opatření, nežli to – že se udělá čára mezi tím, co chceme my, a tím, co se teď dělá v theosofické společnosti ne podle zásad, ale proti všem zásadám staré theosofické společnosti.

Ale mohu snad říci také druhou stránku celé záležitosti, milí přátelé.

Vlastně bylo jen žádoucí, aby se naši přátelé necítili jaksi na rozpacích, když se dále bude rozebírat to a ono. Pouze z tohoto důvodu bylo nutno říci slova, která byla právě řečena jako pozadí toho, co vám dále chci říci jako jakýsi pozdrav. Vlastně musím doznat, milí přátelé, že já sám (smím-li k vám ještě okamžik mluvit – a přátelství, které jste mi prokázali, mě k tomu jistým způsobem opravňuje) – já sám pociťuji vše to, co se stalo, vedle všeho drsného, vedle všeho trapného zároveň, jako velké osvobození, jako osvobození právě z tlaku, který již léta tížil v životě theosofické společnosti od doby onoho mnichovského kongresu evropských sekcí, kdy jsme se snažili vnést do theosofické společnosti nový tón, vystupující tehdy ještě nesměle, a to na základě nikoli národnostním nebo jednostranně názorovém, ale na skutečně široké základně přítomné doby. Tehdy jsme mohli slyšet úsudek: To, co jste zde udělali, není theosofie, to je něco docela jiného.

Společnost, která je založena na okultismu, ta má v sobě přece jen, i když se jednotlivec může osvobodit od jejích hranic a mezí, má přece jen síly, působící duševně i duchovně. A nebylo prostě možno v rámci theosofické společnosti uplatňovat to, co se oprávněně nazývá okultismem, uplatňovat jej v celé jeho liberálnosti a v jeho přizpůsobení pro naši přítomnou vývojovou epochu lidstva. A doufám, že bude-li nám dopřáno vést dále Anthroposofickou společnost, přesvědčí se naši přátelé, že osvobození od theosofické společnosti nepřinese nám zúžení, ale naopak rozšíření našeho okultního snažení.

Mnohé z toho, co nebylo možno uskutečnit v theosofické společnosti pro její předsudky, protože vůči nám vystupovala s úzce omezenými zvyklostmi, to se dá uskutečnit v Anthroposofické společnosti. Ti, kdo budou chtít vidět, uvidí, že se nyní chceme snažit právě o širokost pohledu, kterou potřebujeme v naší přítomnosti a aby to, co v naší době má dolů z duchovních světů plynout jako bohatství duchovní moudrosti a jako duchovní podněty vůle – mohlo skutečně sloužit k dobru té části lidstva, která má pro to porozumění.

Proto mám za to, že tento první cyklus, který mohu konat zde před vámi, milí přátelé, a který je prvním cyklem založené Anthroposofické společnosti, proto mám za to, že je třeba jej pozdravit jako zvláště slavnostní.

I. přednáška

Bude mým úkolem, milí přátelé, abych k vám hovořil o tématu, které může být dnes důležité pro všechny ty, kteří nečiní z duchovní vědy jen pouhou teorii, nýbrž přijímají duchovní vědu do svého srdce a do své mysli. Kteří ji přijímají opravdu tak, že se jim tato stává skutečným obsahem života; něčím, co jim – jako lidem přítomnosti – vtéká do jejich veškerého lidského bytí. Bude důležité, aby se dověděl nejen esoterik, nýbrž i každý, kdo chce přijmout anthroposofické myšlenky do svého srdce, něco o proměnách, jež zakouší celá lidská bytost tím, že člověk koná cvičení buď onoho druhu, jak jsem popsal v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“, nebo jak tato jsou krátce shrnuta ve druhém dílu „Tajné vědy“, nebo že si člověk prostě, ale s celým srdcem a s celou myslí osvojuje anthroposofické myšlenky.

Anthroposofie, ať už je pěstovaná esoterně nebo exoterně, pěstovaná však přitom s opravdovou vážností, způsobuje potom v celé lidské organizaci určité změny. Za pomoci anthroposofie – to možno směle tvrdit – se člověk stává jiným, proměňuje celou svou lidskou skladbu. Jak fyzické tělo, tak éterické, tak astrální, tak i vlastní „já“ se určitým způsobem proměňují tím, jestliže člověk přijímá anthroposofii skutečně do svého nitra. Postupně podle pořadí pohovoříme o změnách, jež prodělávají jednotlivé lidské schránky (pod vlivem esoterně či vážně exoterně pěstované anthroposofie). Je pak zvláště obtížné mluvit o změnách lidského fyzického těla – a to z toho prostého důvodu, jelikož tyto změny jsou na počátku esoterního života sice důležité, avšak určitým způsobem je lze také často označit jako nezřetelné, nepatrné. Fyzické tělo prodělává důležité, významné změny, avšak zevně, pro nějaké zevní vědění jsou nepostřehnutelné. Nemohou být pozorovatelné již z toho jednoduchého důvodu, poněvadž fyzické je tím, co má člověk ze svého nitra nejméně ve své moci. A ihned by tu také vznikalo nebezpečí, kdyby esoterní cvičení či anthroposofická práce byly takové povahy, že by u fyzického těla docházelo ke změnám, které by přesahovaly to, co je člověk s to plně ovládat.

Změny fyzického těla zůstávají v určitých mezích.

Máme-li nejprve shrnout do několika stručných slov ony změny, jež prodělává za naznačených podmínek fyzické tělo člověka, pak musíme říci: fyzické tělo se stává nejdříve v sobě pohyblivější a vnitřně živější (*oživené*).

Co to znamená pohyblivější?

V normálním lidském životě máme fyzické tělo před sebou tak, že jeho jednotlivá ústrojí navzájem komunikují, že jednotlivé orgány jsou mezi sebou spojeny. Působení jednotlivých ústrojí přechází navzájem do sebe. Tím, že dá člověk na sebe vážně působit esoterice nebo anthroposofii, stanou se jednotlivé orgány samostatnější, na sobě nezávislejší. Všechny jednotlivé orgány se navzájem od sebe emancipují. Celkový život fyzického těla se do jisté míry utlumí a naproti tomu vlastní život jednotlivých orgánů se posílí. I když stupeň ztlumení celkového života a posílení vlastního života orgánů je zcela nepatrný, musíme přece říci: vlivem esoteriky a anthroposofie, stávají se srdce, mozek, mícha a všechny orgány vůbec samostatnější a oživenější, na sobě nezávislejší, vnitřně pohyblivější. Jednotlivé orgány přecházejí ze stavu stabilní rovnováhy do stavu rovnováhy labilní. Je dobře znát tuto skutečnost proto, jelikož člověk je velmi snadno ochoten, vnímá-li něco z onoho jiného stavu rovnováhy u svých orgánů, připisovat to nepatřičně nevolnosti nebo onemocnění. Není totiž zvyklý vnímat tuto pohyblivost, neodvislost svých orgánů. Své orgány vnímáme, pocítujeme jen tehdy, když fungují jinak, než odpovídá normálnímu stavu. Pocítujeme pojednou, i když zpočátku pouze zcela slabě (*jemným způsobem*) toto osamostatňování orgánů ze vzájemných vztahů; můžeme to považovat za onemocnění či nějakou nepatřičnost.

Vidíte tedy, jak musíme být opatrní, pokud jde právě o toto naše fyzické tělo. Samozřejmě jedna a táž věc může být jednou nemocí, kdežto podruhé pouhým doprovodným projevem vnitřního života. Musíme v každém jednotlivém případě obojí od sebe rozlišovat. Je zde však nutno říci, že to, čeho se zde dosahuje duchovně vědeckým životem, se zcela beztak nachází v normálním průběhu vývoje lidstva. V dávných dobách vývoje lidstva byly jednotlivé orgány na sobě ještě více závislé než dnes a v budoucnu se budou z této své závislosti ještě více vymaňovat. Jako musí ten, kdo se hlásí k anthroposofii, předem v nejrůznějších oblastech života a poznání prožívat (*prodělávat*) – předvídat dopředu do jisté míry ony pozdější vývojové stupně, které lidstvo jako celek prodělá teprve v budoucnosti, tak si musí doslova nechat líbit i tento vývojový stupeň (že se jeho orgány stávají na sobě nezávislejší). Může se to v jednotlivých orgánech a orgánových soustavách projevit jemným, mírným způsobem.

Chtěl bych uvést zvláštní příklad. Všichni asi znáte onen jev, že člověk, který žije stále na jednom místě, když tedy nemusí v důsledku svého povolání mnoho cestovat, že se svým místem doslova srůstá, srůstá s půdou, na které žije. Běžte na venkov mezi zemědělce a zjistíte, že tam jsou lidé se svou půdou, podnebím ještě více srostlí, než dnešní obyvatelé měst, kteří pak často vyhledávají pobyt na venkově. Pro obyvatele venkova je zatěžko – jsou-li přesazeni do jiné krajiny nebo do jiného klimatu – se aklimatizovat. V duši takových lidí se probouzí často až nepřekonatelný stesk a touha po domově, po onom kousku půdy, po onom místě na Zemi, s nímž jsou srostlí. To nám má jenom poukázat na to, jak se člověk musí přizpůsobit celým svým organismem krajině a klimatu. V našem normálním životě skutečně dochází k přizpůsobení se celého lidského organismu. Vše v nás utrpí, vše se ovlivní (účastní se toho, co nás obklopuje), přemístíme-li se například z roviny do hor nebo do vzdálenější krajiny. U esoterika nebo u člověka, který se vážně zabývá anthroposofií, možno zpozorovat, že přejde-li z jedné krajiny do druhé, není ovlivněn jen celý jeho organismus, nýbrž že se

krevní soustava jakoby vyděluje z ostatního organismu a oběh krve při tom doznává určitého většího ovlivnění. A kdo v této věci nabude určitou vnímavost, ten může skutečně na svém krevním oběhu, na způsobu jak tep pulsuje – pozorovat to, přejde-li z jednoho místa na druhé. Kdežto u člověka, který není tak proniknutý esoterikou nebo duchovně vědeckým životem, je při potřebné aklimatizaci ještě velmi zasažena nervová soustava. U esoterika nebo u toho je prodchnut vážným duchovně vědeckým životem, je nervová soustava zasažena jen velmi nepatrně, ustupuje do pozadí; vnitřní svazek mezi soustavou nervovou a krevní se přerušuje. A je to pak právě krevní systém, který se stává určitým způsobem citlivější pro vlivy klimatu a půdy, zatímco nervová soustava se stala neodvislejší.

Chcete-li mít pro takové věci důkazy, musíte je hledat nejpřirozenějším způsobem, kterým je lze nalézt. Totiž tak, že se sami uvedete do podobné situace, že sami putujete na jiné místo. Pokuste se pozorovat sami sebe a uvidíte, že si tuto okultní skutečnost budete moci ověřit vlastní zkušeností. Je mimořádně důležité uvědomit si takovouto skutečnost již z toho prostého důvodu, že se tato skutečnost poznenáhlu přetvoří ve zcela zvláštní schopnost citlivosti. Na své krvi odpozoruje například ten, kdo se stal anthroposofem ve svém srdci, charakter cizího města. Nemusí se přitom ani obracet k něčemu jinému. Jeho krev mu sdělí (*pozoruje na ní*), jak se krajiny, lokality od sebe navzájem liší.

Naproti tomu se nervová soustava vyděluje z celého organismu jiným způsobem. Kdo se dává pronikat anthroposofií apod., ponenáhlu pozoruje, že pociťuje ještě zcela jiným způsobem rozdíly mezi jednotlivými ročními obdobími (obzvláště mezi létem a zimou), než jak to vnímá jeho běžný současník. Dnešní normální člověk pociťuje na svém fyzickém těle vlastně v podstatě ponejvíce jen tepelné rozdíly. Ten, kdo učinil anthroposofii obsahem své duše, ten pociťuje nejen rozdíl teplot, ale odděleně od toho má ještě zvláštní zážitek ve své nervové soustavě, takže je pro něj snazší v létě pochopit určité myšlenky, které jsou vázány na fyzický mozek, než v zimě. Ne, že by snad bylo nemožné pochopit v zimě ty či ony myšlenky, nýbrž lze dojít k neklamné zkušenosti, že je to v létě snazší než v zimě, že v létě – tak řečeno – plynou snázeji než v zimě. Můžeme také pozorovat, že v zimě se nám lépe daří formovat myšlenky abstraktním, a v létě naproti tomu zase obrazným, názorným způsobem. To pramení z toho, že nástrojem pro fyzickou úroveň, nervovou soustavou, prochází proměna ročních dob. A to jemně a vnitřně neodvisleji od veškerého organismu, než je tomu obvykle.

Hlavní změnou ve fyzickém těle je však to, že vůbec začínáme toto fyzické tělo pociťovat silněji než dříve, což může nabýt hodně povážlivých forem. Duše se stává vůči tomuto fyzickému tělu do jisté míry citlivější; tížeji je snáší. Je neobyčejně obtížné si to zcela ujasnit, máme-li si věc vyložit opravdu správně. Přesto – představme si sklenici s vodou; v ní je rozpuštěná sůl, takže je to kalná kapalina. Představme si (za normálního stavu člověka), že jeho tělo éterické, astrální a „já“ jsou jako tekutinou a že jeho tělo fyzické je v ní rozpuštěno jako sůl. Nyní nechejme kapalinu ve sklenici trochu zchladit. Sůl se pomalu začne srážet, stává se těžší tím, že se osamostatňuje. Obdobně vytuhuje a odlučuje se z celkové skladby čtyř článků lidské bytosti také fyzické tělo. Přitom se svrašťuje, scvrkává se, i když jen nepatrně. Je to nutno vzít na vědomí; naprosto doslova. Jen si to nesmíme představovat ve velké míře, takže není třeba se obávat toho, že by člověk v důsledku dalšího osamostatňování svých fyzických orgánů mohl během anthroposofického vývoje dostat po těle hluboké vrásky. K tomuto scvrknutí dochází následkem zhuštění fyzického těla v sobě. Tím se však stává naše fyzické tělo něčím, co již nenosíme tak lehce jako předtím, co nás více tíží. Pociťujeme je jako méně pohyblivé než dříve. K tomu přistupuje skutečnost, že ostatní články se stávají naproti tomu pohyblivější. Pojednou začínáme pociťovat to, co jsme vlastně dříve ani necítili (jestliže to bylo zdrávo); čemu jsme dříve říkali spokojeně „já“, to pociťujeme potom jako

něco, co nosíme na sobě jako něco, co se stalo těžším. Začínáme nyní pociťovat své fyzické tělo v jeho celistvosti. A obzvláště začínáme ve svém těle pociťovat vše to, co do sebe pojalo a co v tomto fyzickém těle má od prvopočátku samostatnou existenci. Zde se dostáváme k otázce, kterou lze plně pochopit vlastně jen v této souvislosti. Jde o otázku masité stravy. Chceme zde však poukázat jen na určitou pravdu, aniž bychom agitovali pro to či ono.

Musíme si již jednou ujasnit (poněvadž jde právě o tělo fyzické), co je vlastně podstatou masité a rostlinné potravy; a potravy vůbec. To vše má být pouze jakousi epizodou, vloženou do naší rozpravy o vlivu anthroposofického života na schrány člověka, epizodou o tom, co lze nazvat, charakterizovat jako obnovování, doplňování, regeneraci tohoto fyzického těla zvenčí přijímanými látkami. Vztahu člověka k jeho potravě porozumíme správně teprve tehdy, když si ujasníme nejprve jeho poměr k ostatním přírodním říším, především k říši rostlinné.

Rostlinná říše, jakožto říše života, pozvedá anorganické (*neústrojné, neživé*) látky až vzhůru k určité vyšší organizovanosti. Aby mohla vzniknout živá rostlina, to předpokládá, že lze neživé látky určitým způsobem, jakoby právě v živoucí laboratoři, zpracovat a přivést vzhůru až k určitému stupni organizovanosti. Máme tedy v rostlině živoucí bytost, která přivádí a organizuje neživé přírodní látky až k určitému vyššímu stupni. Člověk je potom jako fyzická bytost uzpůsobený tak, že je s to, aby s organizujícím pochodem započal tam, kam až jej dovedla rostlina, a řídil jej pak od toho bodu dále. Vzniká tedy vyšší lidský organismus, jestliže člověk uspořádá dále to, co k určitému stupni organizovala rostlina. Věci se mají naprosto přesně tak, že jestliže si člověk utrhne a sní jablko nebo stromový list, je tu potom vlastně dokonalá kontinuita obou organizačních pochodů. Je v tom nutno spatřovat nejdokonalejší pokračování. Kdyby věci připouštěly, aby mohlo být činěno vždy to nejpřirozenější, pak bychom řekli: Nejpřirozenější by bylo vždy to, že by člověk jednoduše pokračoval v organizačním procesu tam, kde jej rostlina nechala stát, tzn. aby přijímal rostlinné orgány tak, jak se vyskytují venku a odtud by je pak v sobě dále organizoval. Takový pochod by skutečně probíhal v jedné nepřerušované organizační linii; ta by vedla od neživé látky až k rostlině, až k určitému bodu organizace a od tohoto bodu až k lidskému organismu.

Vezměme nyní hned to nejhrubší: člověk požívá maso zvířete. Zvíře je bytostí, která rovněž přivádí organizační proces dále než rostlina, tedy k určitému bodu nad rostlinnou organizaci. Můžeme proto o zvířeti říci: pokračuje také v organizačním pochodu rostliny. Předpokládejme tedy, že člověk požil zvířecí maso.

Co se při tom děje?

Dochází k následujícímu: člověk nemusí nyní použít z vnitřních sil ty, které by musel vynaložit u rostlinné potravy. U rostlinné potravy je nucen k jejímu dalšímu uspořádání použít určitého množství sil (aby mohl dál potraviny organizovat z bodu, kde rostlina přestala). Toto množství sil zůstává při masité potravě nevyužito; člověk tedy může začít až od určitého bodu (po který zvíře přivedlo organizaci rostliny). Můžeme tedy říci: člověk nezačíná se svou organizační činností tam, odkud by v ní pokračovat mohl, ale nechává tyto síly v sobě nepoužity a nasazuje je později, nechává je vykonat za sebe část potřebné práce zvíře. Práci, kterou by jinak vykonat musel, kdyby přijal rostlinnou potravu.

Blaho organismu nespočívá snad v tom, aby jeho pracovní výkony byly co nejmenší, nýbrž v tom, že uvádí skutečně všechny své síly do činnosti. Se silami, které by jinak uváděl do organizační činnosti, kdyby jedl jenom rostlinnou potravu, člověk zachází podobně, jako

kdyby si řekl: Zříkám se své levé ruky a proto ji přivážu k tělu, aby nemohla být používána. Tak spoutává člověk ve svém nitru ony síly, pojídá-li zvířecí maso, síly, jejichž činnost by jinak probouzel, kdyby jedl rostlinnou potravu. Odsuzuje tedy určité množství sil v sobě k nečinnosti. Vše, co se takto v organismu odsoudí k nečinnosti, způsobuje zároveň, že dotyčná ústrojí, která by jinak byla činná, se nevyužívají (*zanedbávají*), ochromují se a tuhnou (*zatvrďávají*). Člověk tudíž, když pojídá zvířecí maso, část svého organismu usmrcuje, nebo alespoň ochromuje. Tuto část svého organismu, kterou tak člověk v sobě nechal zatvrdnout, nosí potom životem jako cizí těleso. Toto cizí těleso v normálním životě člověk necítí. Jakmile se však organismus stane v důsledku anthroposofického života vnitřně pohyblivý a jeho orgánové soustavy se stanou na sobě nezávislejší, pak se fyzické tělo člověka, které se již beztak (jak jsme již charakterizovali) cítí nepohodlně (*nemocně*), začne se cítit ještě více nemocně, protože má v sobě ono cizí těleso. Jak jsem řekl, nemá to být agitace, nýbrž zde má být jenom poukázáno k určitým pravdám. Poznáme ještě jiné účinky zvířecí potravy, neboť jsme nuceni zabývat se touto kapitolou obšírněji.

Zde je tedy původ toho, že při pokračujícím vnitřním anthroposofickým životě vzniká v člověku poněmhu odpor k masité stravě. Ne, že by snad bylo zapotřebí anthroposofovi tuto potravu zakazovat, nýbrž jeho zdravě se rozvíjející vnitřní instinktivní život se poněmhu brání masité potravě a nesnáší ji. Je to tedy mnohem lepší, než když se člověk stane vegetariánem z nějaké abstraktní zásady. Nejlépe, jestliže duchovní věda přivede člověka sama k tomu, že začne mít odpor k masité potravě. Nemá velkou cenu, jestliže si člověk vzhledem ke svému vyššímu vývoji odvykne jíst masitou potravu jiným způsobem. Můžeme tedy říci: zvířecí potrava způsobuje v člověku něco, co je pro jeho fyzické tělo břemenem a člověk toto břemeno pociťuje. Toto je pak jedna strana okultní skutečnosti.

Budeme ji charakterizovat ještě z jiné strany. Jako jiný příklad bych chtěl uvést alkohol. I vztah člověka k alkoholu je podroben změně, jestliže se člověk s opravdovou vážností a vnitřní živostí proniká duchovní vědou. Alkohol je totiž v říši přírody něčím zcela zvláštním. Nezatěžuje lidský organismus jen jako břemeno, nýbrž stává se v lidském organismu přímo protisílou. Neboť pozorujeme-li rostlinu, vidíme, že přivádí svoji organizaci až k určitému bodu, s výjimkou vinné révy, která uspořádání převádí za tento bod. Co si ostatní rostliny nahromadí výhradně pro malý zárodek v semeni (všechnu onu klíčivost a pučivost, která se uchovává jinak jen pro zárodek a nevkládá se do ostatních částí rostliny), to se vlije u vinného hroznu určitým způsobem také do plodové dužiny. To způsobí, že tzv. kvašením, proměnou toho, co naznačeným způsobem vniklo do vinného hroznu, co bylo v hroznu samém přivedeno až k nejvyššímu napětí, vzniká něco, co má uvnitř rostliny podobnou moc, jakou má „já“ člověka v jeho krvi. Tuto sílu možno okultně přirovnat jen k moci, kterou má „já“ člověka v jeho krvi. Co tedy vzniká při výrobě vína, co se vždy vytváří při výrobě alkoholu, je v jiné přírodní říši tím, co musí vytvářet člověk, působí-li ze svého „já“ na krev. Těsný vztah mezi krví a „já“ je nám znám. Zevně se například manifestuje tím, že –

pociťuje-li „já“ stud, vyžene to člověku ruměncem studu do tváře;

pociťuje-li „já“ strach, úzkost, člověk zase zbledne.

Takové působení „já“ na krev, které zde však existuje i jinak, se okultně zcela podobá onomu působení, které vzniká, když dochází ke zpětnému pochodu u rostliny, jímž se to, co vniklo do hroznové dužiny (nebo vůbec do něčeho rostlinného), přetváří v alkohol. Obdobně „já“ tedy musí vytvářet v krvi zcela podobný proces – vyjádřeno okultně, ne chemicky – k jakému

dochází při výrobě alkoholu, když je zpětně odvíjen organizační pochod rostliny (když se tento pochod stává pouze chemickým procesem). Důsledek toho je, že alkoholem přivádíme do svého organismu něco, co z druhé strany působí obdobně, jako působí „já“ na krev. To znamená, že jsme alkoholem přijali do sebe opačné „já“ (jakési proti „já“ – gegen-Ich), „já“, které bojuje přímo proti působení našeho duchovního „já“. Alkoholem se působí na naši krev z druhé strany tak, jako je na ni působeno pomocí „já“. Jestliže proti tomuto svému „já“ postavíme odporce v podobě alkoholu, pak rozpoutáme ve svém nitru válku; a v zásadě vzato – zatracujeme, odsuzujeme k bezmocnosti všechno to, co vychází z našeho „já“.

To je okultní stránka věci.

Kdo nepije alkohol, zajišťuje si svobodnou možnost působení ze svého „já“ na krev.

Kdo pije alkohol, počíná si jako někdo, kdo chce zbourat zeď a proto buší na její jednu stranu, zároveň však na druhé straně postaví lidi, kteří buší proti němu, proti jeho vlastním úderům. Přesně tímto způsobem vyražuje požívání alkoholu činnost „já“ v krvi. Proto ten, komu se duchovní věda stala živlem (*elementem*) jeho života, pociťuje účinek alkoholu v krvi jako přímý boj proti svému „já“. A je tedy přirozené, že skutečný duchovní vývoj se může zdárně rozvíjet jen tehdy, když mu do cesty neklademe tuto překážku. Právě na tomto příkladě můžeme poznat, jak se jeví esoterikovi nebo anthroposofovi to, co i jinak se tělesně jeví být porušením rovnováhy.

Jednotlivé orgány a orgánové soustavy fyzického organismu se však osamostatňují po mnoha jiných stránkách. Tak např. mícha a mozek se stávají na sobě mnohem nezávislejšími. O potravě, o okultní fyziologii potravy budeme mluvit ještě zítra; dnes bych chtěl ještě setrvat u tématu osamostatňování. Tato nezávislost míchy na mozku se může projevit tím, že se člověk skutečně dostává postupováním se duchovní vědou postupně do situace, že pociťuje, jakoby fyzický organismus sám v sobě nabýval větší samostatnosti. To může přivodit zcela nepříjemnou situaci (*stav*). Proto je také nutné, abychom o těchto věcech věděli. Může se např. stát, že ten, kdo se vyvíjí, pojednou zpozoruje, že říká slova, aniž by měl v úmyslu je vyslovovat, ačkoli – jak říkáme – má sebe v moci. Jde po ulici; náhle zpozoruje, že řekl slovo, které si třeba oblíbil, které by nevyslovil, kdyby právě neprodělal ono osamostatnění se míchy od mozku. Co jinak je zadržováno, to se stane osamostatněním míchy od mozku jen něčím reflexivním (*pouhým reflexem*).

Ale i v mozku samém se osamostatňuje jedna část od druhé. Vnitřní mozkové partie se totiž osamostatňují od obklopujících je partií vnějších, zatímco v normálním životě obě části mozku více spolupracují. Projevuje se to tím, že se pro esoterika nebo anthroposofa stane abstraktní myšlení těžším než před tím, že je tento druh myšlení jeho mozku překážkou. Pro vyvíjejícího se anthroposofa, je snadnější myslet obrazně (představovat si něco – tak řečeno – imaginativně), než myslet abstraktně. U zvláště horlivých anthroposofů se to dostavuje dokonce velmi brzo. Dostaví se u nich záliba pouze pro anthroposofickou činnost. Tito lidé nyní začínají rádi číst především věci z duchovně vědecké oblasti, také začínají myslet duchovně vědecky. A to nejen pouze z toho důvodu, že jsou horlivými anthroposofy, nýbrž proto, že je pro ně snazší vmyslet se (*vpravit se*) do těchto spirituálních představ. Toto myšlení potom zaměstnává, pokud se týká fyzické oblasti, vnitřní, střední mozkové partie, kdežto abstraktní myšlení zaměstnává vnější partie; odtud právě ona nechut' mnohého zaníceného anthroposofa (či žáka jakékoli jiné pravé duchovní cesty) vůči abstraktnímu způsobu myšlení a abstraktní vědy. Odtud také onen stesk některých anthroposofů, když zjistí, že nedovedou

tak dobře abstraktně myslet jako dříve, a jak se pro ně právě toto abstraktní myšlení stalo obtížnější.

Tak tedy se jednotlivé orgány stanou v sobě poměrně oživenější a samostatnějšími (týká se to dokonce i jednotlivých částí orgánů). Z toho můžeme vidět, že u člověka, který to prodělává, musí dojít k něčemu novému. Dříve to byla jen dobrotivá příroda, která uváděla bez jeho přičinění jeho orgány do správného spojení; nyní to musí být on, který tyto osamostatněnější, na sobě nezávislejší orgány musí opět uvést do harmonie silou, kterou musí vyvinout ve svém nitru. Toto zharmonizování orgánů a jejich částí lze dosáhnout tím, že se při každém správném studiu duchovní vědy, zároveň vždy zdůrazní to, co zvyšuje vládu člověka nad jeho osamostatněnějšími orgány. Vzpomeňme si proto, milí přátelé, jak často zdůrazňujeme nutnost toho, co vlastně má v naší literatuře tak velký význam, co mnozí lidé označují prostě tak, že říkají:

Ach, to je přece tak hrozně těžké!

Byl jsem nucen již často odpovědět na poznámku: „Pro začátečníka je kniha „Theosofie“ vlastně příliš těžká.“

Musel jsem říci: Nuže, tato nemohla být snazší, protože kdyby byla lehká, lidé by sice určité duchovně vědecké pravdy do svého nitra přijaly – ty by již způsobily, že by se osamostatnily jednotlivé mozkové partie. Kniha je však úmyslně sepsána (*konstruována*) takovou formou, aby také ta druhá partie mozku byla přinucena se cvičit, aby tak řečeno nezůstávala pozadu. To je ona zvláštnost, která u hnutí, jež spočívá na okulturních základech činí nutným, aby se dbalo nejen toho, co je správné pouze v abstraktním smyslu a co by se potom hlásalo světu libovolným způsobem. Zde je nutné seznamovat lidi s těmito věcmi zdravým způsobem a co nejpoctivěji dbát na to, aby se tyto věci nehlásaly jen s ohledem na jejich co největší popularizování. Tím jediné je možno zabránit tomu, aby hlásaná věc nepřinesla lidem místo prospěchu škodu.

V anthroposofii nejde o to, aby byly příslušné pravdy jednoduše podávány v knihách a sdělovány v přednáškách, nýbrž záleží i na tom, jak jsou tyto knihy napsány a jakou formou mají být přednášky předneseny.

A je tím lépe, jestliže ti, kdo se chtějí stát nositeli takového hnutí, se nedají odradit v zájmu popularizování od toho či onoho. Více než na kterémkoli jiném poli (*oboru*) záleží zde na přiznání se k čisté a poctivé pravdě. A právě tehdy, když přistupujeme k otázkám podobného druhu, jako je proměna lidských schrán působením duchovního života, tu teprve zpozorujeme, jak je nutné, aby byla anthroposofie vnášena do světa správným způsobem.

Rád bych jenom poznamenal, že tyto přednášky, které budu konat, je nutno brát jako celek a že se tedy mnohé, co se může té nebo oné duši v první přednášce zdát jako pochybné, bude vyjasněno (uvedeno na pravou míru) v dalších přednáškách.